

Lärohandledning för gymnasiet – krigstider

Under andra världskriget hade Sverige turen att stå utanför kriget när alla grannländerna runt oss drogs in på olika sätt. Trots att vi inte drabbades av kriget kom Sverige att påverkas av det som skedde i Europa. I de handlingar som presenteras här finns olika exempel på hur vi påverkades.

Tyskland är och har alltid varit en viktig partner för svensk handel och ekonomi. De förändringar som skedde, inte minst inom valutaområdet i början av 1930-talet, påverkade också svensk industri. I ett urval av brev mellan Styrelsen för Örebro pappersbruk och disponenten Gunnar Björkman diskuteras ett angeläget problem omkring 1934-35.

Brevväxlingen rör sig om de 400 000 kr som Örebro pappersbruk har placerade i Paderborner Cement-Werke. (I dagens värde skulle det röra sig om mellan 11 och 12 miljoner kronor.) Örebro pappersbruk är naturligtvis angelägna om att försöka få tillbaka de utlånade pengarna och provar olika vägar.

Nedan följer fyra stycken brev som berör ärendet och som samtidigt kan ge ytterligare information då de innehåller formuleringar som är intressanta. Här följer lite kuriosa som kan vara bra att veta innan man sätter igång att läsa breven.

Brev 1. 22 december 1934

Brevet innehåller beskrivande ögonblicksbilder från Berlin och Hitler med ministrar.

Hotel Kaiserhof i Berlin var det första lyxhotellet i Berlin och invigdes 1875. Rummen hade elektricitet, eget badrum och telefon. Det låg mittemot regeringskansliet och hade därför stor betydelse som mötesplats. Hitler använde hotellet som bas för sin valkampanj 1932 och många nazister bodde där ofta. Göring valde, då han gifte om sig 1935, att göra det på hotell Kaiserhof. 1943 träffades Kaiserhof av brittiska flygbomber och förstördes svårt. Ruinen revs senare.

Brev 2. 11 januari 1935

I detta brev får vi veta till vilket tyskt företag man lånat ut pengarna.

Brev 3. 5 februari 1935

”Min vän Eugen Lehnkering” jobbade som rådgivare åt Ribbentrop i det som kallades ”Büro Ribbentrop” i Berlin. Där sköttes utrikespolitiska frågor av särskilt intresse för Hitler. Ribbentrop var direkt underställd Hitler.

Brev 4. 23 december 1935

Här beskrivs ett försök att slutligen få loss pengarna med hjälp av personer som står företaget I. G. Farben nära, dvs ”första klassens folk”.

Arbetsuppgifter

1. Vilka olika möjligheter och förslag framkommer som möjliga vägar för Örebro pappersbruk att få tillbaka sina pengar?
2. I breven finns en del formuleringar som beskriver både situationer, stämningläge och personer och som vi idag reagerar över. Leta efter dem och beskriv vad du tolkar in i beskrivningarna. Hur tror du att de uppfattades då de skrevs?
3. Undersök det ekonomiska läget i Tyskland och lär dig mer om den tyska marken och guldmyntfot.
4. I.G. Farben – ett företag med en historia. Ta reda på mer om företagets agerande under Naziregimen.
5. Herman Göring en man med intresse för Sverige. Ta reda på mer om Görings anknytning till Sverige.

Tips och länkar

- *Nazitysklands ekonomi* av Birgit Karlsson 2012. <http://www.popularhistoria.se/artiklar/nazitysklands-ekonomi/>
- Carin Göring – Nazitysklands svenska ikon. <http://www.popularhistoria.se/artiklar/carin-goring-nazitysklands-svenska-ikon/>
- Hitlers kronprins föll i onåd. <http://varldenshistoria.se/2a-vaerldskriget/hitlers-kronprins-foell-i-onad>

Kursmål som är relevanta

Historia 1a1

Historiskt källmaterial som speglar människors roll i politiska konflikter, kulturella förändringar eller kvinnors och mäns försök att förändra sin egen eller andras situation. Olika perspektiv utifrån till exempel social bakgrund, etnicitet, generation, kön och sexualitet.

Tolkning och användning av olika slags källmaterial.

Historia 1a2

Olika historiska frågeställningar och förklaringar kring långsiktiga historiska förändringsprocesser i ett kronologiskt perspektiv som speglar både kontinuitet och förändring, till exempel befolkningsutveckling, statsbildning, jordbrukets utveckling och olika syn på människors värde, på makt och på könsmönster.

Historiskt källmaterial som speglar människors roll i politiska konflikter, kulturella förändringar eller kvinnors och mäns försök att förändra sin egen eller andras situation. Olika perspektiv utifrån till exempel social bakgrund, etnicitet, generation, kön och sexualitet.

Kritisk granskning, tolkning och användning av olika slags källmaterial utifrån källkritiska kriterier och metoder.

Historia 1b

Historiskt källmaterial som speglar människors roll i politiska konflikter, kulturella förändringar eller kvinnors och mäns försök att förändra sin egen eller andras situation. Olika perspektiv utifrån till exempel social bakgrund, etnicitet, generation, kön och sexualitet.

Kritisk granskning, tolkning och användning av olika slags källmaterial utifrån källkritiska kriterier och metoder.

Historia 2a

Granskningar och tolkningar av historiskt källmaterial, till exempel arkivmaterial, pressmaterial och databaser, som utgångspunkt för behandling av historiska frågeställningar.

Hur historia används inom olika kulturformer. Betydelsen av olika historiska teman inom olika genrer, till exempel film, litteratur och musik samt inom olika former av ungdomskultur.

Historia 2b

Granskningar och tolkningar av historiskt källmaterial, till exempel arkivmaterial, pressmaterial och databaser, som utgångspunkt för behandling av historiska frågeställningar.

Hur historia används inom olika kulturformer. Betydelsen av olika historiska teman inom olika genrer, till exempel film, litteratur och musik samt inom olika former av ungdomskultur.

Historia 3

Olika metoder för att söka, bearbeta och sammanställa historiskt källmaterial, till exempel genom arkiv, muntlig historia eller digitala media.

Källkritiska och metodiska problem förknippade med behandlingen av olika typer av historiskt källmaterial inom till exempel politisk historia, socialhistoria eller miljöhistoria.

Hur undersökningar baserade på primärkällor utifrån en formulerad historisk frågeställning genomförs samt hur resultatet kan sammanställas, presenteras och ventileras.

Hur historia används inom kulturarvssektorn, till exempel arkiv, bibliotek och museer utifrån ett regionalt eller lokalt perspektiv.